СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 152. Джерзі Сиуі, Н. Дж., пятниця, 6-го серпня 1943. No. 152. Jersey City, N. J., Friday, August 6, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПІДВИШКА ПЛАТНІ В ПРАЛЬНЯХ УРЯДОВО ДОЗВОЛЕНА

НЮ ЙОРК. — Окружна Воєнна Рада Праці дозволила на підвишку платні робітникам у пральнях з огляду на великий брак робітника. Робітники дістануть по 5.7 цента більше на годину. Нараховують 20,000 робітників у більшій частині жінок у пральняному промислі в нюйорській окрузі. Орґанізація власників пралень зголосила що буде домагатися від публики 8-9 відсотків більшої ціни за прання.

ПЕРШЕ ГОЛОСУВАННЯ НА ПІДСТАВІ ПРОТИСТРАЙКОВОГО ЗАКОНА ЗА СТРАЙКОМ.

СПРІНҐФІЛД (Ілинойс). — У фабриках Алис-Чамерс відбулося голосуванся робітників, щоби вирішити, чи вийти на страйк, чи ні, як це передбачує так званий „протистрайковий" федеральний закон Смита-Конелі. Дозволу на голосування зажадала меншина робітників від Крайової Ради Робітничих Відносин. Більшість усіх робітників заявилася за вихід на страйк. Провідники обох сторін, отже і ції, що при голосуванню програла, заявили репортерам, що страйк буде викликаний в короткому часі.

ПРОГРА ПРИХИЛЬНИКІВ НОВОГО РОЗПОДІЛУ ПРИ ПРАВИБОРАХ.

ВАШИНҐТОН. — Демократи старого типу, що стоять в опозиції до прихильників так званого „Нового Розподілу", урадовані вислідом правиборів на доповняючий вибір на ґовернора стейту. Бувший ґовернор Мартин Сенет Конер знаний із своєї опозиції до Нового Розподілу, дістав подавляючу більшість голосів у „праймеріс" і дістав номінацію на кандидата. Вибори відбудуться за місяць.

УСУНЕНИЙ З ФЕДЕРАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ПІД ЗАМІТОМ ПРИХИЛЬНОСТИ ДО КОМУНІЗМУ.

ВАШИНҐТОН. — Ледви один місяць побув у службі при Бюрі Воєнної Економії Джан Бовинґтон, економічний дорадник, доктор фільософії, знавець мови японської, російської, німецької й еспанської, а вже його усунули із позиції, платної $5,600 на рік. Йому закидають прихильність до комунізму і це, що він колись був танцюристом-балетником. Довкруги його особи зчинилася поважна політична метушня, мабуть тому, що прихильники комунізму були досі в ласках Нового Розподілу.

УЧИВ ВИКРУЧУВАТИ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ, ПОПАВ У ТЮРМУ.

НЮ ЙОРК. — Стефан Вайнберґ, знаний поліції із своєї крутійської минувшини, запроторений в арешт на домагання урядовців Федерального Бюра Інформацій за те, що фахово вчив, як викручуватися від військової служби хлопців, що були у військовому віці. Він учив, як удавати глухоту, умові недуги, недомагання серця або інші уломности. Тому, що Вайнберґ має поліційний рекорд у минулому за великі крутійства, суд наложив на нього високу запоруку, бо аж $20,000. Він між іншим славний з того, що був дорадником княжни Фатіми з Афґаністану, яку представив президентови Гардинґови. Тепер він представляв себе як Стенлі Вейман, резервовий офіцир армії і „дорадник рекрутів".

КОНКУРЕНЦІЯ ЛІТАКІВ ДЛЯ АВТОМОБІЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Підприємство Консолідейтед Вулті Еркрафт Корпорейшен оголошує, що в його фабриках вироблено три роди автомобіля, що є комбінацією літака й авта. Два з них мають служити для вжитку родин, а один призначений для бизнесових цілей. Всі вони мають по боках крила так, як літаки. Можуть їхати дорогами, можуть і піднестися до гори. Крила можна причіпити, або відчепити, або лише зложити, щоб не забирали багато місця, коли їдуть на дорогах.

НОВА НАЙВИЩА ШКОЛА ДЛЯ ВІЙНИ.

ВАШИНҐТОН. — Тут відкрито нову „над-школу" для воєнної штуки. Вона призначена для штабових офіцирів армії, фльоти й летунства, а її завданням дати вказівки для тактики в теперішній війні. Йде про те, щоб фахові офіцири довідалися про найновіші досвіди на фронтах і щоб уміли скомбінувати тактику у всіх родах воєнної техніки.

ЮНІЯ БУДЕ ВЧИТИ ЛЬОКАТОРІВ ЧИТАТИ ЕЛЄКТРИЧНІ МЕТРИ.

НЮ ЙОРК. — Електричне підприємство Консолідейтед Едисон Компані завело висилання рахунків раз на два місяці, для своїх відборців, щоб заощадити на видатках. Юнія працівників цеї компанії протестує проти цього, кажучи, що ще є доволі людей для обслуги. Щоби дістати у своїй кампанії допомогу від публики, юнія заповідає, що вишле своїх інструкторів до всіх льокаторів по домах та навчить їх читати „мітри". У той спосіб публика має причинитися до давної системи і до привернення праці для тих, що їх усунено з роботи.

Допитують радіо-промовців в чужинних мовах про їхні політичні напрямки

НЮ ЙОРК. — Федеральна Комісія для Комунікатів та Бюро Воєнної Інформації розпочали допити промовців у чужоземних мовах по радіо, якого вони політичного переконання. Допити ведуться під проводом начальника нюйорського відділу Комісії для Комунікатів в будинку федерального суду при Фолі сквер. Досі завізвано до переслухання 1,000 людей. Відповідний квестіонар вислано до всіх радіо стацій, з котрих висилається програми в чужоземних мовах. Таких стацій є 6 в місті Ню Йорку. Досі переслухано промовців в італійській мові, щоб переконатися, чи між ними нема фашистівських прихильників.

ЗАВОДЯТЬ ГОЛОСУВАННЯ ДЛЯ 18-ЛІТНІХ

АТЛАНТА (Джорджія). — Джорджія є першим стейтом, що заводить у себе право голосування для 18-літніх. Стейтова влада вислала до одобрення виборців через загальне голосування (референдум) 28 поправок до конституції. Між пропонованими поправками є пропозиція допустити до голосування 18-літніх, як мужчин так і жінок. Більшість голосів заявилася за пропозицію.

УПРОДОВЖ 7 МІСЯЦІВ ЗБУДОВАНО В АМЕРИЦІ 1,046 ТОРГОВЕЛЬНИХ КОРАБЛІВ

ВАШИНҐТОН. — У часі від 1. січня до 1. серпня б. р. корабельні варстати Злучених Держав збудували і віддали до вжитку 1,046 нових торговельних кораблів. Вони разом мають 10,485,500 тон містоти, або інакше, їх містота така, як була містота всієї торговельної фльоти Злучених Держав перед нападом на Перл Гарбор. Хоч в липні мало бути збудованих 167 нових кораблів, як оголошує Морська Комісія, а доставлено лише 158, то загальна містота таки дописала, бо була такасама як у червні. Із 158 кораблів було 109 кораблів типу Либерті, а інші належать до передвоєнного типу.

ЛІБЕРАЛИ ВТРАТИЛИ ВЛАДУ ПРИ ВИБОРАХ У ПРОВІНЦІЇ ОНТЕРІО

ТОРОНТО (Онтеріо, Канада). — При перших загальних виборах у часі війни в цій провінції Ліберальна Партія не дістала сподіваної більшости голосів, хоч вона є при кермі провінції від 18 травня. Але не дістали більшости ніякі інші партії в леґіслятурі, що має 90 послів. Найбільше число голосів віддано на кандидатів Проґресивно-Консервативної Партії. Досішні обчислення виказують вибраних 34 послів з Проґресивно-Консервативної, а 20 з Ліберальної Партії. Федерація Кооперативного Добробуту перевела 26 кандидатів.

Живіша мирова діялність у Римі й Ватикані

БЕРН. — За останніх 48 годин слідно було в Римі й Ватикані живішу дипльоматичну діяльність, що, як здається, обертається довкола справи мира. У Ватикані відбулося засідання Св. Конґреґації Надзвичайних Церковних Справ, під кермою папського секретаря, кардинала Маліоні, а в міністерстві заграничних справ в Римі відбулося надзвичайне засідання кабінету міністрів.

Обзнайомлені з положенням в Італії люди кажуть, що в Італії може прийти до поважних комплікацій, якщо кабінет Бадолія не видасть у найближчих днях заяви за мир. У фабриках амуніції вибухають страйки робітників.

Ходять чутки, що на найближчім засіданню кабінету міністрів мається обговорити начерк меморіялу щодо мирових предложень Італії Аліянтам. Меморіял обіймає 10 точок. Італія між іншим хоче зобовязатися віддати всі заняті в цій війні території, за виїмком Альбанії, завести демократичну форму правління та відкликати протижидівські закони.

За одержаними тут інформаціями, німці збираються боронити лінії від Анкони до Спеції, на котрій вже працюють сильні відділи робітників днями й ночами.

РЕЖІМ БАДОЛІЯ ЗВЯЗУЄ ІТАЛІЮ ТІСНІШЕ З НІМЕЧЧИНОЮ

ЛОНДОН. — Італійські заяви в пресі й на радіо вказують, що режім маршала Бадолія затіснює звязки між Італією й Німеччиною та скріпляє італійський опір Алінтам.

Маршал Бадоліо заборонив італійцям слухати чужинецьких радій, загрожуючи слухачам тяжкими карами. Ґазети кажуть, що Аліянти воюють проти Італії далі, не дивлячися на упадок фашизму. Мовляв, Аліянти подали Італії тільки одно предложення: безумовної здачі, а такої умовини не можна приняти.

ШВЕЦІЯ ЗБИРАЄТЬСЯ ЗАБОРОНИТИ НІМЦЯМ ПЕРЕЇЗД

СТОКҐОЛЬМ. — Шведський уряд задумує відкликати даний три роки тому дозвіл німцям на перевіз через шведську територію війська й амуніції з Норвеґії до Фінляндії.

Противники Німеччини в уряді домагаються такого рішення в тому переконанню, що нині Німеччина не зможе проти нього зробити нічого більше, хіба заложити формальний протест.

І ТУТ СОЮЗНИКИ.—До „клюбмобілю" в Північній Ірляндії зголосилися тут разом американські й британські моряки. Три американки подають їм каву й бублики (вони це називають „синкерс енд джава").

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ВХОДЯТЬ ДО ОРЕЛА

ЛОНДОН. — Німецьке радіо сповістило, що німецькі війська евакували Орел та що російські війська вдерлися до зруйнованого міста та стали рукопашними боями на вулицях викидати з нього німецькі війська, що захороняють відступ. Добуття Орела від німців, котрі забрали його майже 22 місяці тому, є першим великим тріюмфом російських нийськ у цій літній офензиві.

Рівночасно з тим російські війська відкрили нову офензиву проти німецьких військ коло Білґороду. Совєтський комунікат доносить, що в тій околиці червона армія поступила на шість миль наперед.

Третя червона армія вдарила знад ріки Міуса на Ворошиловґрад у Донецькому басені.

ВОЄННА ФЛЬОТА СКРІПЛЯЄ СИЦИЛІЙСЬКУ КАМПАНІЮ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Підчас коли сема американська армія під командою ґенерала Патона посунулася в північній Сицилії на шість миль наперед, американські нищителі й кружляки бомбардували ворожі зади на захід від рога Орлянто. Британські нищителі били по побережній дорозі на східнім кінці занятої Віссю території та по оборонній лінії коло Таорміни, підчас коли восьма армія далі наступала на Катанію, котрої заняття сподіваються кожної хвилі.

ІНВАЗІЄЮ СИЦИЛІЇ КЕРМУЄТЬСЯ З МАЛЬТИ.

Ґенерал Айзенговер розкрив, що головною кватирою для операцій аліянтських військ на Сицилії є остров Мальта, котрий устоявся проти безчисленних повітряних рейдів.

АЛІЯНТИ ДОБУЛИ В ЛИПНІ ПЕРЕВАГУ В ПОВІТРЮ НАД СИЦИЛІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни подав, що інвазію Сицилії приготовлено довгою, інтензивною скомплікованою кампанією за добуття повітряної переваги над тим островом. У цій повітряній кампанії британські й американські літаки просто знищили в липні повітряну силу Осі на цьому воєнному театрі.

РЕЙДЕРИ НА ПЛОЄШТІ ВІДПОЧИВАЮТЬ У ПАЛЕСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ. — Залоги американських літаків, що доконали рейду на румунську нафтову округу Плоєшті, відпочивають на військовій відпустці в Палестині. Летуни описують рейд як незвичайно трудний. Їх приготовляли до нього довший час. Вибираючися на нього, летуни були свідомі того, що успіх підприняття може скоротити війну на шість місяців. Вони летіли так низько понад свої цілі, що інколи полумя зо зчинених ними пожарів дотикало їх літаків.

Команданти виправи дістають з усіх боків ґратуляції за успіх підприняття.

РЕЙДИ ПО НАЦІСТИЧНИХ ЦЕНТРАХ У ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Американські бомбовики атакували корабельні доки в Лє Трет, у Франції, а британські літаки били по летунських майданах у Пуа й Абевілю.

Бомбовикам на обох виправах товаришили для охорони боєві літаки, але ворожі літаки не виходили на бій.

ВИСЛІД АЛІЯНТСЬКОГО РЕЙДУ НА ҐРЕЦІЮ.

КАЇРО. — Грецька Новинкарська Аґенція подає, що підчас рейду американських бомбовиків на ворожі летунські майдани в Атенах 27. червня знищено принаймні 28 німецьких літаків та вбито 40 німців, між ними заступника команданта німецької залоги. Зо знищених німецьких літаків 15 знищено на землі, а інші збито з повітря підчас боїв.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКА ОБСТУПАЮТЬ МУНДУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ПАЦИФІКУ. — Американські війська, поступаючи крок за кроком джунґлями, підійшли вже до самої японської летунської бази Мунди й станули вже на обох крилах ворожих сил.

Понижче Мунди, над занятим американцями островом Рендовою зведено з японськими літаками повітряну битву, в котрій збито з повітря 13 ворожих літаків „Зеро". Від початку липня японці втратили в цій частині 300 літаків.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЗАКЛИКАЄ ДО ЗБІЛЬШЕННЯ ПРОДУКЦІЇ ЛІТАКІВ.

У своїй розісланій радіом промові до робітників у фабриці літаків у Наґоя японський премієр Тоджо закликав робітників до ще більшого зусилля коло будови нових літаків. Мовляв, Японії треба й більше й кращих літаків.

До Мелборна в Австралії прийшли вісти з Джави, колись голяндської кольонії, що японська окупаційна влада завела просто побір населення до фабрик літаків і амуніції.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

У ЗЕРКАЛІ ВЛАСНИХ СЛІВ

Відколи Аліянти видерли державам Осі з рук ініціятиву,почали по всему світу діятися річи, які ставлять в дивному світлі заяви герштів Осі. Порівнювання висказів провідників Осі зо справжніми ділами стало для деяких людей таким чином захоплюючим заняттям, що вони тільки й роблять, що витягають з минулого ті заяви та примірюють їх до подій.

Для людей, занятих продуктивною щоденною роботою, цікавим може бути з того те, що відноситься до біжучого менту. Наприклад тепер до сицилійської кампанії, що, як звісно, добігає до кінця багато скорше, ніж ми сподівалися. Цікаво й корисно пригадати собі, що говорили речники Осі про цю інвазію. Отже в січні цього року Гітлєрове радіо запевняло весь світ, що „Сицилію перемінено на фортецю, якої добути ніхто не потрапить". Навіть у травні це радіо говорило, що „остров Сицилії перемінено в одну велику недоступну твердиню". Мовляв, здовж побережжя йдуть оборонні батерії ґармат усякого роду. „Хтоб тільки побачив цю прибережну оборону, той мусить прийти до абсолютної певности, що всяка спроба інвазії мусіла би скінчитися, як друге Дієп".

У шість тижнів по цім визові американські й британські вояки справді приняли Гітлєрове запрошення побачити ці прибережні оборони Сицилії. Як знаємо, вони побачивши оборонні фортифікації Сицилії, зовсім не переконані про те, що Сицилії добути не можна. Здається, вони нині переконані, що їх можна скорше добути, ніж вони спершу сподівалися. Це остаточно й невідклично вирішує питання впливу націстичної пропаґанди на Аліянтів. Це певно буде мати теж рішаючий вплив на опінію Аліянтів про розхвалену націстами недобутість „фортеці Европи". Нині ми не маємо сумніву, що Аліянти підуть і до неї поглянути, на стільки вона справді не до добуття.

До певної міри цікавим є ще питання; як поставиться німецький нарід до цих брехонь націстичного уряду? Передусім, чи свідомий німецький народ, що йому націсти постійно й консеквентно брешуть? З цього, що така брехня всякому ясна, ще не виходить, що її бачить німець. Довго баламучені люди нераз виявляють повну нездібність бачити правду.

З недавних спроб Ґебельса виправдувати перехвалки Ґерінґа, що Німеччина не буде ніколи бомбардована, можна вносити, що й німці вже добачують суперечність між націстичними перехвалками й справжніми фактами. Колиб так німці доглянули подібні суперечности між фактами й іншими заявами націстичної еліти, то тоді для Аліянтів важно, як поставляться німці до цеї брехні: чи признають брехню доказом слабости уряду, чи може, дикунським звичаєм, признають її за доказ патріотизму брехунів?

ВОЄННІ ПОДАТКИ В НАС І В ІНШИХ

Секретар скарбу Морґентав зробив оноді порівнання податкових тягарів, які поносить населення Злучених Держав, з податковими тягарами населення Канади й Британії. Говорив він, що розмірно найбільші тягарі поносять люди в Британії, менші в Канаді, ще менші в Злучених Державах.

На доказ цього твердження подав він, що люди, що мають 2,000 долярів річного доходу, що є жонаті і нікого не удержують, платять в Злучених Державах податку 188 долярів, підчас коли такі люди в Канаді платять 231 долярів, а в Британії 378 долярів податку.

У подібній ґрупі з 5,000 долярів річного приходу, в Злучених Державах платять 932 доляри річного податку, в Канаді 1.378 долярів, а в Британії 1,628 долярів.

Секретар Морґентав, кажуть, подав це цифрове порівнання в тій цілі, аби доказати слушність президентового домагання збільшення податків на воєнні цілі. Коли брати під увагу тільки ті цифри, то ходило би, що секретар справді доказав те, що взявся доказувати. Одначе при всяких того роду порівнаннях треба брати під увагу всі важні умовини, бо пропущення якоїсь умовини може уневажнити цілий висновок.

При порівнанню наприклад податків осіб в Злучених Державах з податками осіб у Великій Британії треба взяти під увагу, що в Британії є властиво один податок, а в Злучених Державах попри федеральний податок є ще звичайно стейтовий податок, а кромі цього ще й міський податок. Британці просто не мають чогось рівнорядного з нашими стейтовими і міськими податками.

Кромі цього в Америці кромі податків одиниць є ще податки від корпорацій.

До того при порівнуванню податків від певних приходів треба ще взяти під увагу цей прихід: себто яку життєву стопу можна за неї дістати та на стільки податок цю життєву стопу понижує.

Якби такі порівнання податків можна перевести з усею точністю, то воно роскрило би певно нам дуже корисні факти. Принаймні кинулоб воно дещо світла на звичайну в Америці балачку, що всі воєнні тягарі поносить Америка, бо її союзники скидають тягарі зо своїх плечей на наші.

ІДЕЙНІ РОЗХОДЖЕННЯ ПРИЧИНОЮ ПЕРСОНАЛЬНИХ ЗМІН В УРЯДІ

Відколи у Вашинґтоні спалахнула відкрита боротьба між віцепрезидентом Волесом і секретарем торговлі Джовнсом, почали на денне світло продиратися вісти про стихійну боротьбу між іншими провідними людьми, що є при уряді у Вашинґтоні. Марк Соливан, кореспондент нюйорської ґазети Гералд-Трибюн, відкриває більше тайн із цієї боротьби. Він каже, що упродовж останніх 10 днів таки вже явно говорять у Вашинґтоні про створення двох ґруп у нідрі самої Демократичної Партії, які себе взаємно поборюють. Незгода доходить до таких розмірів, що вже втягають у ню й президента і він мусить лагодити спори.

Властиво, за відомостями поданими Соливаном, йде саме про вплив на особу президента між обома напрямками. Є це напрямок ґрупи Нового Розподілу, у якій повно мрійників крайно ліберальних ідей; і ґрупа старих Демократів, такби сказати консерватистів, що з недовірям глядять на експерименти всілякого роду „радикалів", як вони називають своїх суперників. Із таємної боротьби оцих напрямків складена теперішня політика президента, хоч назверх це політика Демократичної Партії, репрезентованої президентом.

Серед таких змагань двох напрямків відбуваються час до часу особисті зміни на визначних становищах. Так на місце ліберала Леона Гендерсона прийшов традиційний Демократ Прентис Бравн на Адміністратора Цін. Таксамо на прибічника Рузвелта в Білому Домі прийшов тепер традиційний Демократ Джеймс Ф. Бирнс. Коли додати до них ще Фреда Винсона з Кентоки та Марвина Джовнса з Тексасу, можна прийти до висновку, що прибічниками президента тепер стали старі Демократи і по лінії старого типу Демократів піде якийсь час вашинґтонська політика. З усуненням Генрія Волеса з головства в Раді Воєнної Економії між крайними лібералами повстав стогін: „Президент покинув дорогу лібералізму".

Одначе не довго стогнали ліберали. Вони позбирали свої сили і віцепрезидент Волес виголосив у Дітройті промову проти американських „фашистів". Ця промова булаб наробила більше шуму, якби не усунення Мусолінія від проводу в Італії. Розголос в закордонній політиці заглушив промову Волеса, а тимчасом назріли інші справи.

Каже Марк Соливан, що програма лібералів у відношенню до Рузвелта є двояка. Вони часом його страшуть, що без їх впливу він не може бути вибраним учетверте президентом, коли вони не підготують ліберальних перемін. А часом вони кажуть, що вони лишать його і він мусить самий промощувати собі дорогу до вибору.

Який є властивий курс у політиці президента серед оцих двох напрямків? — На це відповідає Соливан: Теперішний курс є із традиційними Демократами, бо президент потребує конґресу; одначе люди, що знають добре президента кажуть, що він піде з радикальними лібералами.

БІЛІ КРУКИ

серед представників російської суспільної думки 19. ст.

В історії російської політичної думки взагалі, а її відношення до української справи, спеціяльно, виїмкове місце займають М. Бакунін, О. Герцен, Рилєєв і Чернишевський.

М. Бакунін, визначний російський політичний діяч писав: „Після впаду татар — народ український, на нещастя, був поставлений між московським деспотизмом з одного боку й утисками єзуїтської та аристократичної польської шляхти з другого. Повставши проти цієї останньої в половині XVII століття, частина України, з ненависти до Польщі, зробила велику помилку: вона приняла покровительство московського царя".

М. Чернишевський у праці: „Національная безтакность", стверджує одноцілість українського народу і характеризує його словами глибокої симпатії. „Галицькі малороси, або — як вони називають себе, — русини — каже він — відзначаються всіма властивостями, спільними цілому малоруському племені.

О. Герцен, розвиваючи оцінку акту Хмельницького, що її дав Бакунін, каже, що „Хмельницький не через любов до Москви, а через нелюбов до Польщі віддався цареві". Зазначивши це, він аналізує ті наслідки, що наступили по цім акті й констатує, що „Москва, або ліпше Петербург, ошукали Україну й примусили її ненавидіти росіян", а це привело до збройного конфлікту між Україною й Москвою.

На цих двох виразних історичних моментах у визвольній українській боротьбі не раз спиняється й Герцен. Кажучи про майбутність України, він підкреслює: „Нам булоб дуже шкода, якби Малоросія, напр., покликана вільно виявити свою думку, не зуміла залишитися при цілковитій незалежности. Память того, що вона вистраждала після Богдана Хмельницького через приєднання до Москви, і память того, що примусило Хмельницького йти до царської неволі, моглиб бути для неї дуже повчальні".

Герцен накреслює перспективи майбутнього державного життя України та взаємин з нею її сусідів. „І чомуб нам із Польщею, з Україною, з Фінляндією не жити, як вільний з вільним, як рівний з рівним. Чому ми все мусимо забирати до себе до кріпацтва? Чим ми ліпші від них?"

Щоб здійснити це, — на думку Герцена, — може бути єдиний шлях, а то шлях унезалежнення згаданих країн, як держав. Тільки цей шлях — на його думку, — веде й до союзу вільних з вільними, рівних з рівними. А тому, коли говорити про реалізацію такого союзу, треба, щоб народи, що опинилися в примусовому, підлеглому становищі, дістали незалежне своє державне життя. Тільки після того справа може стати на реальний ґрунт. Ці думки Герцен особливо підкреслює, кажучи про Україну в звязку з її становищем як під Росією, так і під Польщею: „Я висловлював не раз, а десять разів думку, що Польща має невідємне право на державне істнування, незалежне від Росії; тут ми йдемо дальше... Принявши один із основніших кроків до майбутнього союзу (словянських держав), розірвання примусових зєднань, ми зараз же визнали повні права на незалежність і самоуправу України".

Тема словянської федерації, ідеї словянофільства в XIX ст. були досить поширені й актуальні серед певних кол суспільства словянських народів. Але тоді, як одні з них у словянофільському русі вбачали чи хотіли бачити шлях до визволення, другі використовували ці ідеї в напрямі не тільки зміцнення своєї сваволі над поневоленими ними іншими словянськими народами „братами", але й виразної тенденції, щодо підпорядкування собі в такій чи іншій формі й тих, хто не був іще під їх братньою опікою. Проти такого використовування ідей руху словянофільства та опікунських тенденцій особливо гостро виступили М. Бакунін та О. Герцен. У цих виступах можна бачити крім застереження та демаскування російського словянофільства — панславізму, панрусизму, також і їх виразне становище до одного з словянських народів — до українського народу, і його краю — до України.

М. Бакунін каже: „Цей народ — каже він про українців — разом із 4 міл. білорусів — напевно створить окрему, незалежну націю міл. 20 мешканців, що може, вступити до союзу з Польщею або Великоросією, але мусить залишитися цілковито незалежною від геґемонії тієї чи другої". Висловлену тут думку про можливість однієї нації з українців і білорусів треба розуміти, як думку єдиної держави чи державної федерації цих народів, а не як асиміляцію, що можна бачити з такого ширше розвиненого ним уступу: „Населення Білорусії, Литви й Галичини зеднається з ким захоче, і ніхто не в силі тепер визначити його майбутню долю. Мені здається, найбільш певно й бажано, щоб вони створили спочатку з Малоросією окрему національну федерацію, незалежну ні від кого".

Не менш виразно висловлюється М. Бакунін в брошурі: „Народное Дѣло", кажучи в третьому пункті програми: „Хочемо, щоб Польщі, Литві, Україні, Фінам і Латишам прибалтійським, а також і Кавказькому краю була повернена повна свобода й право розпорядитися собою та влаштуватися по своїй волі, без жадного з нашого боку втручання, безпосереднього чи посереднього".

Такіж думки, щодо права кожного народу вільно творити своє життя по свойому бажанню й відповідно своїм інтересам, знаходимо в М. Бакуніна й у другому місці. „Я вимагаю тільки одного — каже він, — щоб кожному народові, кожному малому й великому племені були цілковито дані можливість і право поступати по своїй волі: хоче він злитися з Росією або з Польщею, нехай зливається. Хоче бути самостійним членом Польської чи Російської чи загальнословянської федерації? Нехай буде таким. Зрештою, хоче він цілковито від усіх відокремитися й жити на основах зовсім окремої держави? Боґ із ним, нехай відокремлюється".

Переносячи ці думки до України, каже: „Я думаю, що вся Україна буде самостійним членом загальнословянського союзу".

Не менш виразно формулює свої думки, щодо становища України та її майбутнього, й Герцен.

* * *

Такий відгук зустрів рух українського відродження серед тієї частини російського суспільства, що розуміла й відчувала непереможну силу розвитку визвольних намагань поневолених народів. Представників цієї частини російського суспільства, що ясно й виразно та конкретно формулювали своє становище, було, одначе, не багато. Було їх мало, і навіть дуже мало. Були це ті, кого не змогли залити хвилі широкого моря неприязні та ворожости до українського відродження й визвольних змагань.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

14)

— А, так вам треба! — шепнув він, немов радуючись їх розпуці. — Щоб ти знала, чарівнице, як мені видряпувати очі!

В той сам час, коли Леон, затоплений у своїх мріях, радувався з цілковитого упадку дому Ґолдкремерів і забирався до обраховування користей, які спадуть на нього з тої великої побіди, Герман сам у кареті вихром імчав улицями Дрогобича на стрийський тракт. Він був іще зовсім блідий лицем, хвиля від хвилі почував якийсь холод за спиною і легку дрож у тілі, а в його голові мутилися й перевертались думки, мов вода на млиновім колесі. Нещастя впало на нього так несподівано, та й ще нещастя таке дивне та непрослідиме, що він вкінці порішив, — не думати нічогісінько і ждати терпеливо, що з того всього вийде. Він постановив собі пробути кілька днів у Львові й ужити всіх можливих способів, щоби винайти сина й вияснити всю справу, чому і куди він пропав. За кілька днів він мусів їхати до Відня, куди його один торговий приятель телеґрамою зазвав для залагодження важного діла, звязаного з нафтовим промислом у Бориславі. Колиб, отже, в тих кількох днях не вдалося йому у Львові добитися свого, то він рішив лишити справу в руках поліції, а сам таки їхати до Відня. Правда, жінка не казала йому вертати без сина, живого чи мертвого, а про їзду до Відня в „нафтових" ділах вона й чути не хотіла, — що жінка розуміє! Абож то вона знає, що Герман хоч буде сам у Львові, а Ґотліба може й не відшукати, а гроші й без нього своє зроблять, коли ще можна щонебудь зробити. А у Відні йому конче треба бути, там діло без нього не піде. Таке розумував Герман, котячись у кареті бистро гостинцем до Стрия. Хвиляста підгірська околиця пересувалася перед ним, не лишаючи в його душі ніякого сліду. Він ждав нетерпеливо, коли перед ним забіліються вежі Стрия; його нудили безконечні ряди беріз та рябин, посаджені по обох боках гостнця; він звільна почав успокоюватися, хитатися від одної стінки карети до другої, а вкінці, прилягши лицем до подушки, заснув.

По виїзді Германа Рифка кинулася знов на софу, хлипаючи та витираючи очі, і скільки разів кинула очима на нещасне письмо зі Львова, стільки разів сльози наново починали плисти з її очей. Сльози лагодили її жаль, розливали всякі думки, вона давала уноситися їм, мов тихим хвилям, не думаючи, куди вони несуть її. Хлипаючи та обтираючи сльози, вона забулася зовсім, забувала навіть про Ґотліба, про лист, про своє горе і чула тільки пливучі, холодні сльози.

Де ділися ті часи, коли Рифка була бідною, робучою дівчиною? Де ділася тогочасна Рифка, проворна, працьовита, жартівлива і вдоволена тим, що мала? Ті часи і та Рифка згинули безслідно, затерлися навіть у замороченій памяті теперішньої Рифки!...

Двацять літ минуло, коли вона, здорова, кріпка, робуча дівчина, одного гарного вечора стрінулася звичайно на вулиці з бідним либаком[18] — Германом Ґолдкремером. Вони розговорилися, познайомлися. Герман тоді починав непевним ще кроком іти до багатства; він мав зобовязання при доставі до цісарського депа, і вже близько було йому все втратити, бо не стало йому грошей, щоби довершити все, до чого був зобовязався. Почувши, що Рифка має зложених трохи грошей на віно, він сквапно оженився з нею, підрятував тим віном своє діло й добився великих зисків. Щастя усміхнулося йому, і відтоді вже його не покидало. Багатство плило до його рук, і чим більше нагромаджувалося, тим менші були втрати, тим певніші зиски. Герман увесь віддався тій погоні за багатством; Рифка тепер стала для нього пятим колесом у возі; він рідко бував дома, а як коли й завернув, то уникав її чим далі, то більше. І не дарма. Рифка змінилася за ті літа дуже, і змінилася не на користь собі, хоч, певно, без своєї вини. Можна сказати, що Германове багатство заїло її, підточило її моральну істоту. Зроду сильна і здорова, вона потребувала руху, роботи, діла, котрим могла би занятися. Доки жила в бідності, доти такого діла їй не хибло. Вона служила у багатіїв, заробляла всяко, щоб продержати себе і свою тітку, єдину своячку, що їй осталася після холери.

Розуміється, що, звичаєм убогих, вона не одержала ніякого, навіть звичайного хайдерського образовання. Тяжке життя і праця, звичайно одностайна й механічна, розвинули її силу, її тіло, але зовсім не ткнули її думки. Вона виросла в круглій невідомості і темноті духовій, не мала навіть тої природної спосібности та „второпности", яку звичайно стрічаємо у сільських дівчат. Тільки те, що було безпосердньо коло неї, де могла вона зрозуміти, тим могла занятися, поза тим нішо не розуміла.

Такою взяв її Герман.

(Дальше буде).

[18] Либак — той, що збирає нафту з поверхні води. В Бориславі нафта спливала на воді в маленьких ставках, річках і т. ін.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

За кулісами сальонової революції в Італії

ВАШИНҐТОН, (ОНА). — Упадок Мусолінія і його фашистського режиму в Італії здався, на перший погляд, наслідком сальонової революції, але тепер показується, що король і його старі ґенерали, що перебрали владу від Мусолінія, сами цеї революції не зробили. Вони бачили, що народ є рішучо проти дальшого ведення війни, проти фашизму і, зорієнтувавшись, використали ці настрої, щоби позбутися Мусолінія і вратувати свою владу. Сьогодні це кожному ясно. Італійська аристократія бачила, що „непомильний" вожд італійської імперії зробився непопулярний і, що як він лишиться при владі, то Італія не тільки програє війну з Обєднаними Державами, але може стати місцем крівавої революції. Італійський нарід не хостів війни з Аліянтами. Італійські війська ніколи не воювали з таким запалом, з яким воюють війська Обєднаних Держав. Вони йшли на фронт з примусу і, як тільки мали нагоду, то здавалися в полон. Якби не німці, що билися поруч з італійцями, то Північна Африка вже давно булаб в наших руках.

Втративши африканські кольонії і не вспівши зорґанізувати оборону Сицилії перед наступом аліянтських військ, Мусоліні робився все більш непопулярним, а як американці збомбардували Рим, то навіть найбільш загорілі фашисти бачили, що Мусоліні веде Італію до руїни. Народ домагався мира і давав до пізнання, що як Мусоліні не спамятається, то може бути зле. Король і його права рука, маршал Бадоліо, використали настрій народу і позбулися Мусолінія, але зараз таки видали приказ, щоби нарід не робив ніяких демонстрацій з того приводу, що Мусоліні уступив. Проголошено стан облоги і заявлено, що війна продовжається. Але це зроблено тільки для того, щоби виторгувати від Аліянтів кращі умови мира.

На ділі, Італія вже воювати не може. Маси італійського народу хочуть мира і ніде з цим не криються. Як проголошено, що Мусоліні уступив, а владу перебрав маршал Бадоліо, то мимо строгих заборон публичних сходин і демонстрацій, нарід вирушив на вулицю в такій масі, що фашистам кров в жилах застигла. Задиркуваті редактори фашистських ґазет в Турині і Міляні, які цілими літами вихвалювали Мусолінія і його імперіялістичну політику, нагло поробилися демократами і почали друкувати революційні відозви італійських лібералів, соціялістів і комуністів. Робили це без одного слова протесту. Чому? Тому, бо переконалися, що мимо двадцять літ систематичного винищування і переслідування свободолюбних людей, Мусоліні не потрапив вбити в італійськім народі хотіння жити по своїй волі на своїй землі. Правда, фашисти знищили, і вигнали з Італії визначних ліберальних провідників, журналістів, професорів, літератів й ін. людей, які обороняли перед владою традицийну свободу слова, але як тільки диктаторський режім скрахував, то нарід, хоч і не зорґанізовано, а всеж таки вийшов громадно на вулицю і недвозначно домагався випущення політичних вязнів.

Кажуть, що в Міляні товпа опанувала місто до того ступня, що на протязі кількох годин перемінила назву вулиці Мусолінія на вулицю Маттеоті. Маттеотія фашисти вбили вісімнацять літ тому назад, але нарід його памятає і, як тільки прийшла нагода, то він показав, що хоч сам Маттеоті не жиє, але дух його не вмре ніколи. Звідомлення говорять, що те саме ділялось і по інших містах Італії. Де тільки були вулиці, що мали назви Гітлера і Мусолінія, то нарід їх перемінив. За тиджень після упадку фашистського режиму, в Італії нема одної вулиці, якаб називалася вулицею комічного диктатора Мусолінія. Дарма, що він, промовляючи на відомому бальконі в Римі, любив хвалитися, що буде такий славний, як Цезар. Всі його двацятьлітні досягнення пішли в забуття на протязі одного тижня, а його самого жде стричок, бо Обєднані Держави вже давно заявили, що тоталітарні кримінальники мусять відповідати за свої злочинства. Ніхто з них не викрутиться від кари за те, що світ запалили.

Щож робить в тій справі італійський король і його маршал Бадоліо? Нічого. Вони обидва бояться, щоби в Італії не вибухла революція і тому роблять все, о в їх силі, аби до такої не допустити. Мусолінія, кажуть, замкнули, але в проклямації до народу ви не найдете ні слова „мир" ні слова „воля". Нема в тій проклямації згадки про вибори, не говориться нічого про соціяльну справедливість і які права народ буде мати. Дехто каже, що вона не варта того паперу, на якім була написана. Маршал Бадоліо сказав, що війна буде продовжатися і що Італія стоїть при своїм. Що саме під тим розуміти, то Бог його святий знає. Можна догадуватися, що король з Бадоліом хочуть довести Італію до ролі, яку грає тепер Фінляндія. Цебто відтягнути італійців з Франції і Югославії та поставити їх на сторожі теперішньої влади, провадити політику вичікування. Тимчасом не допускати народ до орґанізації соціяльної революції і торгуватися з Аліянтами за вигідні умови мира. Кажуть, що король і Бадоліо, відчепившись від Гітлера і вдержавши самостійність, будуть старатися намовити Аліянтів підписати з ними окрему умову мира.

Дотепер Америка й Велика Британія трималася тої засади, що вони будуть домагатися від Італії безуслівної здачі, але як Бадоліо потрапить не допустити італійський народ до революції і вдержить порядок, то скапітулювавши перед силою Аліянтів, вони готові залишити його при владі.

Хтож це такий маршал Бадоліо? Загально писали і говорили, що він був і є протифашист, але коли перевіримо його рекорди, то переконаємося, що хоч маршал Бандоліо з ідеольоґією фашизму ніколи не годився, то в практиці ніколи його не опрокидав. Навпаки, як переконаний консерватор й аристократ, Бадоліо завше з фашистами співпрацював і помагав Мусолінієви відбудовувати імперію. Маршал Бадоліо їздив з своїми полками воювати Абісинію і командував інвазією Альбанії. Як Мусоліні святкував вісімнадцятьліття свого панування, то ґенерал Бадоліо післав йому ґратуляції і хвалив, що під його „непомильним вождівством, імперіялістичні інтереси Італії розвинуться дуже широко".

Тепер Мусолініева „непомильність" скінчилася фіяском і він находиться під замком. Його імперіялістичні досягнення також пішли на пси і за це власне італійські монархісти і консерватори типу Бадолія, не можуть Мусолінієви забути. Їм не шкода того, що через Мусолінія втратило життя сотні тисяч своїх і чужих людей, що осталися сотні тисяч сиріт і калік, але гніваються на нього за те, що Мусоліні розгубив імперію, що втратив Абісинію, Ерітрею, Лібію і Сицилію. От що їх болить.

Можна сподіватися, що король і Бадоліо будуть старатися випросити згадані кольонії від Аліянтів, але Абисинії вони напевно не дістануть. Обєднані Держави стоятимуть при своїм й Італія мусить згодитися на безуслівну здачу. Мусоліні і його помічники мусять бути покарані, а справа італійських кольоній буде вирішена аж на мировій конференції.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ НАРІД НЕ ПІДДАЄТЬСЯ

ЛОНДОН, (ОНА). — Бельґійські державні кола в Лондоні мають вістку, що німці стараються всіма можливими способами, аби бельґійський нарід піддався і став з ними до спільної праці. Німці обіцяють народови всякого рода полекші, більшу заробітну платню, нагоду до заложення і ведення промислових підприємств тощо. Вони доводять, що Гітлер є великим приятелем бельґійського народу і кажуть, що як Німеччина виграє війну, то Бельґія стане багатим, промисловим краєм, в якім кожному буде вигідно жити і працювати. Такі арґументи можна часто вичитати в контрольованій німцями бельґійській пресі, можна чути їх на радіо і так далі. Але бельґійці сміються з цього і відмовляються від співпраці.

Недавно прибувший з Бельґії втікач говорить, що бельґійці орґанізують тайні товариства, саботажують виробництво потрібних для ведення війни продуктів і зривають з залізних доріг шини. Кажуть, що в Бельґії вже мало є таких людей, що не належать до підземних патріотичних орґанізацій, які підривають престіж німецької окупаційної влади. Навіть жінки мають свої тайні товариства і виконують важні завдання. Вони, наприклад, видають свою тайну жіночу ґазету, в якій викривають німецькі злодійства і взивають бельґійське жіноцтво не приставати з німецькими урядовцями, бойкотувати німецьку торговлю і слідити за рухами німецької армії. Бельґійські жінки відказуються їхати до Німеччини на працю і скривають політичних втікачів.

В Бельґії нарід часто прислухується до закордонного радія і знає, що Гітлер вже починає падати. Сьогодні в Бельґії вже ніхто не вірить, що німці виграють війну і, як чують на контрольованім німцями бельґійській радіо, що Німеччина нікого не боїться, то всі весело сміються з того. Навіть німецькі салдати в Бельґії вже перестали вірити, що їх вожд непобідимий.

Повітряні рейди німецьких міст і промислових осередків вже поважно загальмували продукцію воєнного матеріялу в Німеччині і німці починають бачити, що може бути зле. Кажуть, що сильно ушкоджена система транспортації і, що в Німеччині є тисячі бездомного народу. Бельґійці дуже радіють, що Німеччина починає тратити силу і чекають на аліянтську інвазію Европи.

ШУКАЮТЬ ЗА ФАШИСТІВСЬКОЮ ДОБИЧЕЮ.

ЛОНДОН. — Римське радіо подало вістку, що маршал Бадоліо приказав розслідити маєтки, призбирані фашистівськими провідниками підчас панування Мусолінія. Створено спеціяльну комісію, яка буде розглядати нагле збоґатіння фашистівських урядовців. Вона має домагатися відобрання таких маєтків на користь держави.

НІМЦІ ЗАДУМУЮТЬ ОРҐАНІЗУВАТИ ПОЛЬСЬКУ АРМІЮ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Тайна польська радіовисильня доносить, що німці збираються орґанізувати польську армію і вислати її на східний фронт воювати з большевиками. Німецькі аґенти в Польщі вже від давна винюхували між поляками, чи вони хотіліб іти воювати з советським Союзом, але таких не було. Тепер обіцяють полякам посади, маєтки, а тому що піде воювати проти большевиків, такі права, як мають німці. Німці вже заложили біля Берліна школу польських аґітаторів, які мають йти в народ й аґітувати поляків, щоби вони перестали противитися німецькій окупації Польщі і, щоби співпрацювали з німцями при відбудові свого рідного краю. Вони також малиби аґітувати поляків до війська і намовляти їх до бою з Советським Союзом.

Радіобесідник висловив переконання, що німці не будуть мати успіху у вишколенню польських аґітаторів й польської армії вони не зорґанізують.

ЗАПОВІДАЮТЬ МАСОВЕ БОМБАРДУВАННЯ БЕРЛІНА.

ЛОНДОН. — Брітійські й американські летуни вижидають довших ночей для бомбардування Берліну на велику скалю, як бомбардувано Гамбурґ і Рурщину.

Старо-турецька медицина

Як відомо, великий вплив на розвиток сучасних лікарських наук мала медична штука, що буйно процвітала у середньовіччі на Сході, головно в арабських краях. З арабською медициною і лікарями зустрілася Европа в Еспанії, де у середньовіччі була могутня та висококультурна арабська держава. Тому, що відомости про високий рівень лікарської штуки на Сході принесли европейцям араби, тому через довгі віки історія медицини знала їх, як головних носіїв лікарського знання Сходу. Тимчасом в останніх часах професор історії медицини у Стамбулі Сугейль звернув наукового світові увагу, що вплив турків на високий рівень східної медицини в середніх віках був неменший ніж арабів та персів.

Турки чи араби?

На Заході тому, каже згаданий професор, не знають нічого про старо-турецьку медицину, що старинні турки вживали у науці арабської мови, що на Сході мала таке саме значіння, як на Заході латина. До цього ще причинилися приписи корану, що забороняють у магометанському світі розріжняти поодинокі народности. Тому й не диво, що всі твори турецької медицини йшли на рахунок загальної цивілізації ісляму. Також багато славних старинних лікарів, що їх звичайно вважали арабами, були турками, як напр. славний Авіцена. Це потверджують імпозантні руїни та великі архіви, що збереглися ще до наших часів. Бібліотеки Стамбулу та більших турецьких міст мають ще досі багаті збори лікарських рукописів; у деяких з них є багато гарних ілюстрацій та мініятур. Ось напр. у свой підручнику хірургії зобразив турецький лікар Шерефеддін рисунки хірургічних приладів, з яких багато подібних до сьогоднішніх.

Також ілюстрації в нелікарських старовинних рукописах дають багато матеріялу до пізнання старо-турецької медицини. Ось в однім історичнім рукописі з 12. віку (1115 р.) рисунок показує сцену оглядин славного цісаря сельджуків Махмета бен Меліка, якого розглядав тодішній знаменитий лікар Ебуля Берекіят, що спеціяльно прибув до недужого цісаря з Багдаду. При лікарських оглядинах цісаря асистує славному лікареві придворний лікар цісаря; на рисунку видно, як один лікар тримає руку достойного пацієнта і досліджує пульс, а другий кладе цісареві руку на чоло, справджуючи чи пацієнт не має гарячки.

Лікарі у столиці.

У столиці султанів Істамбулі лікарі мешкали в усіх дільницях міста. Начальний прибічний лікар султана був водночас міністром публічного здоровля. Він розглядав освіту та здібности лікарів, що оселювалися у місті та видавав дозвіл на відкриття лікарського кабінету, або замикав їх, коли йому щось не подобалося. Такий начальний лікар, званий гекім-баші, пильнував також, щоб у столиці число лікарів не було завелике, тому новому лікареві видавали тільки тоді дозвіл на практику, коли один з осілих уже лікарів перестав практикувати.

Кімната принять.

Кімната принять турецького лікаря зображена на рисунку з 17. століття. На нім нарисовано м. ін. велику шафу з полицями повними лікарських рукописів; поміж ними була завсіди тодішня фармакопея (урядовий спис ліків дозволених до вжитку). Крім того на полицях видно лікарські прилади та аптичні посуди, в яких тодішні турецькі лікарі виробляли ліки. Ліки приладжували осібні помічники. Часом коли лікар не мав часу виготовити ліків, виписував рецепту, з якою недужий йшов до „актаря", торговця ліків, що був чимсь в роді аптики.

Рецепти.

У турецьких архівах збереглися також рецепти старовинних лікарів. Цікаве, що на тих рецептах нема підпису лікаря. Таксамо в бібліотеках високих достойників найдено багато книжок-рукописів про витворювання недражливих та цілющих ліків. Для відріжнення тих ліків від небезпечних, що моглиб стати отрутою, наліплювали на пляшках наліпки „Тільки для лікаря". Старовинні турецькі лікарі були також потрохи фільософами, як про це свідчить славний напис над дверима славного лікаря Абдуль-хана Маллі, прибічного лікаря султана Махмуда II., що каже: „Тут можна дістати все, що собі бажаємо, з винятком ліку проти смерти".

Отруйна їдь — цілющим ліком

Багато тварин чи комах витворює у спеціяльних залозах отруту — їдь, що служить їм чи то до оборони перед напасником чи до здобуття поживи. Багато з нас мало вже прикру змогу зазнати на власній шкірі прикрого впливу їді таких тварин як оса, бджола, шершень, а дехто і ледви врятував життя коли його вкусила отруйна змія. Ці останні небезпечні у гарячих краях, де жертвою їх отруйних впорсків стають десятки тисяч людей.

Це явище сильного впливу тваринної їді на організм людини звернуло увагу багатьох дослідників. Вже віддавна знаємо, що поміж ліками, що їх лікарі приписують недужим у різних схоріннях є багато сильних отрут, що діють у малих дозах як ліки. Цікаво, що саме цілий ряд найцінніших ліків, якими розпоряджає медицина у боротьбі за здоровля людини, належить до дуже сильних отрут. Досить згадати тільки такі загально відомі ліки як морфіна, опій, атропіна, стрихіна та багато інших.

Досліди з отрутами.

Досліди над їддю тварин та комах виказали, що ці їді чи то гадюк чи бджоли, оси, шершеня, мають подібний вплив на організм людини, з чого виходить, що вони мають подібний хемічний склад.

Домашня медицина знала вже здавна про лікувальний вплив тих тваринних отрут й вживала їх як напр. їдь муравок чи бджіл у лікуванні затяжного ревматизму та цілої нервової болі. Усі ці їді мають сильний знечульний вплив. Крім того з невияснені причини людина чи тварина, що дістала відповідну давку такої їді, незвичайно добре змінялася на здоровлі та прибувала на вазі. Ось напр. люди, що перебули протиревматичну курацію при помочі впорсків їді бджоли, звичайно почувають себе добре і добре виглядають. Учений Райхарт каже, то згадані їді розпадаючись побуджують клітини організму людини, куди дісталися, до живішої праці. Тому в останніх роках вживають лікарі залюбки згаданих їдей у лікуванні таких недуг як ревматизм, астма та туберкульоза.

Головним складником тих їдей має бути т. зв. невтротоксина, що має знечульний вплив і діє на кров в той спосіб, що може розпускати червоні тільця крови та приспішувати її ціпеніння, як також вона має бути тим подражнюючим чинником, що побуджує протоплязму клітин організму до оживленої праці.

КОЗАЦЬКИЙ КВІЗЛІНГ КРАСНОВ.

СТОКГОЛЬМ, (ОНА). — Слухачі німецьких радіопрограм часто чують апелі козацького „атамана" Краснова, який взиває козаків, що воюють в совєтській армії, щоби вони переходили на німецьку сторону. Краснов говорить, що він організує в Німеччині велику козацьку армію з якою думає вибратися на совєтський фронт і знищити большевицький режім в Совєтському Союзі. Атаман Краснов говорить, що йому в Німеччині „дуже добре поводиться, і що йому припачено освободити козацький народ з большевицького ярма".

Давніше німці організували російську національну армію для генерала Власова, але з того нічого не вийшло. Тепер вони пробують таку зорганізувати для Краснова, але можна сподіватися, що німці знов провалються.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ПОСТАНОВА ХОРВАТСЬКИХ ПАРТИЗАН

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — З Італії повернув швайцарський купець і привіз з собою кілька чисел нелегальних видань газет. Є це незвичайно цікава література, бо з неї довідуємось що саме там діється. В самій Італії мало є підземних газет і маленького формату, але за те їх багато в окупованих краях. Наприклад, в Сербії і Хорватії. В одному із хорватських видань партизани оголосили постанову, що як аліянти зроблять загальну інвазію Европи і змусять німців й італійців забрати з окупованих країв дещо свого війська, то врешті партизани сами дадуть собі раду. Вони кажуть, що заки аліянтські війська дійдуть до Хорватії, то партизани витовчуть всіх німецьких вояків й урядовців.

Те саме, кажуть, буде й з італійцями. Окупанти знищили наш край до того ступня, що треба буде десяток літ тяжкої праці аби його до порядку привести, але ми, партизани, відплатимося німцям смертю. Ні один німецький салдат, ні один урядовець не вийде з Хорватії. Всі згинуть за кару.

ТАРЗАН, ч. 814. Хитре натхнення.

Тепер Малін уже мав ясний плян. Він переконає Зілю йти з ним до міста, а Тарзан піде за нею.

Він уявляв собі, що в цей спосіб піймає Тарзана в пастку, де його зловлять його найміти.

Як він змалював Зілі чуда міста, вона викрикнула радісно: „Ходім туди, Томі! Тарзан прийде туди пізніше!"

Томі противився, а Зіля не хотіла йти без нього. На хвилю Малін зажурився. Потім його очі заблищали злобним натхненням.